

RIJEČ UREDNIKA

Poštovani čitatelji i čitateljice,

predstavljamo vam novi broj časopisa *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law* s kojim nastavljamo ispunjavati našu misiju objavljivanja radova iz različitih područja pomorskog prava i prava mora. Kao i prethodnih godina, časopis obrađuje aktualne teme iz struke zahvaljujući stručnosti autora koji svojim analizama, raspravama i prijedlozima znatno pridonose kvaliteti sadržaja. Svi prilozi objavljeni u ovome broju pružaju čvrsto uporište za daljnje proučavanje pomorskog prava i prava mora, s posebnim osvrtom na radove s temama iz pomorskog imovinskog prava i prava osiguranja koji su predstavljeni na znanstvenom skupu »Pomorsko imovinsko pravo i pravo osiguranja – *in memoriam* prof. dr. sc. Drago Pavić« održanom 15. prosinca 2023. godine u Zagrebu, u dvorani Knjižnice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Skup su organizirali Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u suradnji s Pomorskim fakultetom Sveučilišta u Splitu, Hrvatskim društvom za pomorsko pravo, Hrvatskim društvom za transportno pravo i Hrvatskom udrugom za pravo osiguranja, kako bi iskazali poštovanje životu i djelu profesora Pavića (1933. – 2023.) vodećem hrvatskom znanstveniku, stručnjaku i piscu u području prava pomorskog osiguranja, autoru brojnih knjiga iz područja pomorskog imovinskog prava.

Ovaj broj časopisa sadržava ukupno četiri izvorna znanstvena rada, tri pregledna znanstvena rada, jedan stručni rad, prikaze četiriju domaćih i jedne inozemne sudske presude, dviju inozemnih knjiga i jednog inozemnog predavanja.

Autorica izvornog znanstvenog rada »Pretpostavke za primjenu pojedinih sustava odgovornosti za štetu zbog smrti ili tjelesnih ozljeda kupača i drugih osoba u moru«, dr. sc. Vesna Skorupan Wolff, komentira i kritički analizira pretpostavke koje treba ispuniti kako bi se primijenili pojedini sustavi odgovornosti za štetu zbog smrti ili tjelesnih ozljeda kupača i drugih osoba u moru. Primjena materijalnog prava ovisi o tome koji je objekt usmratio ili ozlijedio kupača ili drugu osobu u moru, a do primjene mogu doći tri sustava pravila o odgovornosti za štetu. Prvi sustav čine odredbe PZ-a o izvanugovornoj odgovornosti vlasnika broda i brodarara te odgovornosti za smrt i tjelesne ozljede. Drugi je sustav propisan odredbama PZ-a o vađenju i uklanjanju podrtina i potonulih stvari. Treći sustav čine odredbe ZOO-a o odgovornosti za štetu. Nakon izuzetno temeljite analize autorica zaključuje da se zakonska rješenja odlikuju cjelovitošću i sustavnošću,

međutim, mnoga specifična pravna pitanja koja se odnose na razgraničenje pojedinih sustava odgovornosti za štetu, ograničenje odgovornosti i pojedine tipove ugovora o osiguranju mogu biti dvojbena. Tumačenja otvorenih pravnih pitanja i komentar zakonskih odredbi izneseni u ovom radu trebaju doprinijeti unaprjeđenju provedbe propisa u praksi te pružiti smjernice za pravilan odabir materijalnog prava na konkretan izvanugovorni odnos odgovornosti za štetu zbog smrti ili tjelesne ozljede kupača i drugih osoba u moru.

U izvornom znanstvenom radu pod naslovom »Početak i trajanje roka zastare za odštetne tražbine osiguratelja prema trećoj odgovornoj osobi – može li drugačije?«, autora dr. sc. Gordana Stankovića i naslovne izv. prof. dr. sc. Adriane Vincence Padovan, analizira se subrogacija osiguratelja kao važnog instituta imovinskog osiguranja gdje osiguratelj nakon isplate štete na temelju zakona stupa u pravni položaj osiguranika prema štetniku. Postupovni i materijalnopравни izazovi koji proizlaze iz ovog mehanizma često su izvor kompleksnih pravnih razmatranja, posebno s obzirom na početak i trajanje roka zastare subrogiranih odštetnih zahtjeva. Vrlo sustavna i temeljita rasprava uključuje zanimljive slučajeve iz sudske prakse, kritičku analizu zakonskih propisa, kao i poredbenopravna rješenja. Autori članka zalažu se za reformu relevantnih zakonskih odredbi te predlažu izmjene *de lege ferenda* kako bi se bolje zaštitila prava osiguratelja i uspostavila veća pravna sigurnost.

Europsko zakonodavstvo kojim se uređuje izvršenje obveze prebrojavanja, prijavljivanja i prijenosa podataka o putnicima i članovima posade na brodovima unutar EU-a prikazuje se u preglednom znanstvenom radu pod naslovom »Europska pravna ishodišta izvršenja obveze prebrojavanja i prijave podataka o putnicima i članovima posade broda« autorice prof. dr. sc. Željke Primorac. U radu se istražuje problematika necjelovite implementacije europskog zakonodavstva u nacionalne pravne sustave država članica EU-a, što je dovelo do administrativnih i financijskih opterećenja za brodare. Analizirana su pravna rješenja koja uključuju primjenu suvremenih tehnoloških dostignuća u pomorskom prijevozu, digitalizaciju obveze izvješćivanja i elektroničkog sustava prikupljanja i prijenosa podataka o osobama na brodu. Autorica ocjenjuje u kojoj su mjeri ostvareni dugogodišnji ciljevi EU-a u vezi s modalitetima prilagodbe postojećih pravnih rješenja izazovima digitalizacije i suvremene pomorske plovidbe, osiguravanja veće učinkovitosti provođenja mjera traganja i spašavanja za osobama s broda te olakšavanja rješavanja posljedica pomorskih nesreća.

Proučavanje normativnih i akcesornih pravnih i nepravničkih izazova povezanih s iskorištavanjem obnovljivih izvora energije, napose energije vjetra

u isključivom gospodarskom pojasu Republike Hrvatske, tema je izvornog znanstvenog rada »Normativni izazovi proizvodnje energije korištenjem vjetra u isključivom gospodarskom pojasu Republike Hrvatske« autora dr. sc. Ivice Kindera. Autor proučava Konvenciju UN-a o pravu mora, zakonodavstvo EU-a i hrvatsko pravo. Zaključuje kako normativni okvir RH treba upotpuniti u vezi s isključivim gospodarskim pojasom te međuresorno ujednačiti na zakonskoj i podzakonskoj razini, osobito u definicijama temeljnih pojmova. U radu se prikazuju i komentiraju nastojanja EU-a na polju tzv. energetske tranzicije. Analiziraju se politike, strategije i sekundarno pravo EU-a o tzv. plavom gospodarstvu, prostornom planiranju na moru te prekograničnoj i regionalnoj suradnji. S obzirom na gospodarsko-politička nastojanja EU-a u vezi s IGP-om država članica, autor zagovara aktivno sudjelovanje RH u svim tekućim procesima radi zaštite svojih nacionalnih interesa u skladu sa svojim geopolitičkim položajem te pomorskom i jadranskom orijentacijom.

U izvornom znanstvenom radu »Stvarnopravno uređenje plaža u Republici Hrvatskoj«, Marin Novak, stud. iur., mladi autor na početku svoje znanstvene karijere istražuje kako se stvarnopravno uređenje hrvatskih plaža razvijalo od austro-ugarskog razdoblja do donošenja Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama 2023. godine. Rad detaljno istražuje pravnu tipologiju plaža, problematiku stečenih prava, koncesija i zaštitu prava na plažama. Posebnu pažnju posvećuje ograničenjima opće upotrebe pomorskog dobra i potrebi za zaštitom njegovih prirodnih i društvenih vrijednosti. Autor analizira kako se novo zakonodavstvo odnosi prema prethodnom i zaključuje da, unatoč početnim kritikama, ono predstavlja evoluciju, a ne revoluciju u ovome području. Zaključuje da neka pitanja ostaju otvorena poput onih vezanih za sposobnost zalaganja prava iz koncesija te stečenih prava na pomorskom dobru i plažama.

Autor dr. sc. Boris Jerman, u preglednom znanstvenom radu pod naslovom »Regulacija radnog statusa pomoraca«, analizira specifičnosti radnopravnog statusa pomoraca koji rade i žive na brodu često daleko od svojih obitelji. U prošlosti su pomorci bili u nepovoljnom položaju, podređeni brodovlasnicima i nedovoljno informirani o svojim pravima. Uvođenjem međunarodnih propisa, od kojih ključnu ulogu ima Konvencija o radu pomoraca iz 2006. godine, poboljšana je status i položaj pomoraca, kao i nadzor država luka. Međutim, unatoč napretku, položaj pomoraca još uvijek nije zadovoljavajući jer brodari smanjenjem broja članova posade i njihovih beneficija nastoje smanjiti troškove poslovanja. Autor posebno ukazuje na posebnosti pravnog uređenja položaja pomoraca koje se ne mogu regulirati odredbama općeg radnog prava te analizira razvoj propisa koji

uređuju položaj pomoraca. U članku se, također, uspoređuju nacionalni propisi Slovenije, Hrvatske i Italije. Zaključuje se kako su oni usklađeni s MLC-om 2006. i drugim međunarodnim konvencijama, ali se ukazuje i na njihove razlike u opsegu regulacije.

U preglednom znanstvenom radu »Podjela nadležnosti između Republike Hrvatske i jedinica lokalne samouprave u odnosu na nadzor pomorskog dobra« autor dr. sc. Ante Vuković prikazuje relevantne povijesne i važeće pravne izvore vezane za nadzor nad pomorskim dobrom u Republici Hrvatskoj. U radu se analizira kako je ustanovljena podjela nadležnosti nad pomorskim dobrom.

U stručnom radu »Osiguranje odgovornosti marine – pogled iz prakse«, autorice Ines Bezić, mag. iur., analizira se osiguranje odgovornosti marina s osvrtom na štetne događaje i sudsku praksu. Odgovornost marine za štete na plovilima koja se nalaze na vezu u marini prema korisnicima usluga promatra se kroz ugovor o nautičkom vezu. Analizira se zakonski okvir te autonomno pravo. Osim ugovorne odgovornosti, obrađena je i izvanugovorna odgovornost marine prema trećim osobama. U pogledu osiguranja odgovornosti marine analiziraju se vrste osiguranja, najvažniji pojmovi iz ugovora o osiguranju i police osiguranja. U radu se opisuje postupak u slučaju štetnog događaja u marini, iznose se primjeri štetnih događaja u marinama u praksi te sažeto prikazuju sudske odluke u sporovima iz ugovora o vezu.

Osim znanstvenih radova, časopis *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law* već tradicionalno objavljuje i prikaze sudskih presuda. U ovome su broju objavljeni prikazi presuda domaćih i inozemnih sudova koje su pripremili dr. sc. Vesna Skorupan Wolff i dr. sc. Vesna Polić Foglar. Autorice se bave analizom presuda u području pomorskog prava. Evidentiranje i tumačenje sudske prakse znatno doprinosi razvoju pomorskopravne doktrine te sudske i poslovne prakse, pa se radi o vrijednim priložima za široki krug čitatelja.

Prikazi knjiga predstavljaju korisne doprinose jer promoviraju nove naslove istaknutih domaćih i inozemnih stručnjaka, stoga ih često uključujemo u sadržaj našeg časopisa. U ovome broju objavljujemo prikaze dviju znanstvenih knjiga: *Shipping Law*, 5. izdanje autora prof. Martina Daviesa i prof. Anthonya Dickeya, koji je pripremila naslovna izv. prof. dr. sc. Adriana Vincenca Padovan; te *Coastal State Jurisdiction over Ships in Need of Assistance, Maritime Casualties and Shipwrecks* autorice izv. prof. dr. sc. Ive Parlov, čiji je prikaz izradila Irena Nišević, mag. iur. Obje su knjige napisane na engleskom jeziku i bave se međunarodno relevantnim temama iz pomorskog prava, stoga će zasigurno privući pažnju širokog kruga čitatelja.

Ovaj je broj časopisa obogaćen jednim vrlo zanimljivim prilogom – prikazom inozemnog predavanja koji je pripremila naslovna izv. prof. dr. sc. Adriana Vincenca Padovan, Fulbrightova stipendistica na gostujućem znanstvenom istraživanju na Pravnom fakultetu Sveučilišta Tulane, pri Centru za pomorsko pravo (New Orleans, Louisiana, SAD). Prikazuje se predavanje iz pomorskog prava održano 3. travnja 2024. godine na Pravnom fakultetu Sveučilišta Tulane, u čast uglednog profesora Williama Tetleya. Održala ga je sutkinja Saveznog suda Australije Sarah Derrington, jedna od vodećih stručnjakinja u pomorskom pravu i osiguranju, koja je u svom izlaganju pod nazivom »Je li nacionalna idiosinkrazija nadjačala međunarodnu uniformnost?« dublje istražila osnovne argumente zagovaranja međunarodne jednolikosti u pomorskom pravu te kako tu viziju mogu otežati specifična nacionalna pravna rješenja. Usredotočila se na dva ključna područja pomorskog prava – prijevoz robe morem i ograničenje odgovornosti brodarara za pomorske tražbine.

Na kraju, zahvaljujemo svim autorima na njihovim doprinosima, kao i recenzentima i urednicima koji su pomogli u objavljivanju ovog broja časopisa *Poredbeno pomorsko pravo = Comparative Maritime Law*. Vjerujemo da će svi prilozima biti od koristi ne samo akademskoj zajednici, nego i pravnim praktičarima i institucijama. Visoka razina znanstvenih i stručnih priloga koje objavljujemo u našem časopisu potiču nas da i dalje unapređujemo njegovu kvalitetu i doprinosimo razvoju znanstvene i šire društvene zajednice.

Akademik Jakša Barbić, glavni urednik